مەنسور حیكمەت

حیزب و دەسەلاتی سیاسی

دوباره لەچاپدانەوەی حزبی كۆمۆنیستی كرێكاری كوردستان / ئۆكتۆبەری 2008

مەنسور حیکمەت

حیزبو دەسەلاتی سیاسی

وەرگێرانی : سالار رەشید

مۆنتاژ : نوری بەشیر

سایتی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری کوردستان

www.hkkurdistan.org

ئیمەیڵی حزب

hkkurdistan@yahoo.com

حیزب و دەسەڵاتی سیاسی

من پێموایە، بە تێڕوانینێکی وردتر لە تیۆری کۆمۆنیزم و دەسەڵاتی سیاسی ئەوە دەرئەکەوێ کە، ئەم پرسیارانە هیچ ناڕۆشنییەک ناهێننە ئاراوە. وەلی من ئەم پرسیارانەم هەیەو دەمەوێ ئێوەش بیری لێ بکەنەوە و بەشداری لە تەرحکردنیدا بکەن.

یەکەمین خاڵێک لە پەیوەست بە دەسەڵاتی سیاسییەوە ئەمەیە:

دەسەڵاتی حیزب یان چین؟ ئەمە یەکەمین پرسیارێکە، بۆ ئەو کەسەی بیر لە سەرئەنجامی ئەم باسە دەکاتەوە، کە ڕوبەڕووی ئێمەی بکاتەوە. دەتانەوێت لێمان بپرسن کە، بۆچی دەتانەوێ لە بارەی "حیزب" و دەسەڵاتی سیاسییەوە بدوێن؟ بە پێی تیۆری سۆسیالیستی بێت، بڕیار وایە، قسە لە بارەی "چین" و دەسەڵاتی سیاسییەوە بکەن، بڕیار وا نییە کە، ئێوە کۆمۆنیستەکان، سەبارەت بە گرتنەدەستی دەسەڵات لە لایەن حیزبەکەتانەوە بدوێن. سەرئەنجام (لەم ڕوانگەیەوە)، باسی "حیزب و دەسەڵاتی سیاسی" لەگەڵ تیۆری سۆسیالیستیدا ناکۆک دێتەوە. پێمان دەڵێن، بەو پێیەی کە، تیۆری دەڵێت، چینی کرێکار دەسەڵات لە بۆرژوازی دەسەنێت و خۆی بە ناونیشانی چینی فەرمانڕەوا ڕێک دەخات، ئەوە ڕۆشن نییە، کە حیزب لێرەدا، چ جێگایەکی هەیە و هەر لە بنەڕەتەوە، بۆچی باسی "حیزب و دەسەڵاتی سیاسی" ئەهێننە ئاراوە؟

ئەم "قەدەغەبوون"ە لە پەیوەند بە حیزب و دەسەڵاتی سیاسییەوە، تەنها بە ئێمە دەگوترێت. تەنها ئێمە کۆمۆنیستەکانین کاتێک کە باسی دەسەڵاتی سیاسی ئەکەین،

هۆشداریمان پێ ئەدەن کە لە جێی خۆمان دانیشین، ئێوە بە پێی تیۆرییەکەی خۆتان، بڕیار نییە، وەکوو حیزب لە دەسەڵاتی سیاسی نزیک ببنەوە، بەڵکوو بڕیارە چینی کرێکار لە دەسەڵاتی سیاسی نزیک بێتەوە.

ئێمە، چ لە دەروونی بزاڤی سۆسیالیستی و چ لە دەرەوەی خۆمان، ڕووبەڕووی ئەم جۆرە هەڵوێستانە و ئەم جۆرە هۆشداریدانانە دەبینەوە. ئەمە بۆ ئێمە، لە بەشە "قەدەغەکراو"ەکان دەژمێردرێن. ئەگەر بێت و پێنج کەسی ناسیۆنالیست لە دەوری یەکدی کۆوەبن و پارتێکی نوێ دامەزرێنن، ئەوا یەکسەر باسی گرتنەدەستی دەسەڵاتی سیاسی ئەکەن، هیچ کەسێک نایات بیانوویان پێ بگرێت، هیچ کەس! دەڵێن، حیزبی ناسیۆنالیستی تازەی ئێران دامەزراوە و بەڕێز فلانەکەس سەرۆکەکەیەتی و بڕیاری خۆی بۆ گرتنی دەسەڵاتی سیاسی ڕادەگەیەنێ، سەرۆکی کۆمار و سەرۆکی وەزیرانیش دەناسێنن و لە ڕۆژنامەکان و ڕادیۆ و تەلەڤیزیۆنیش سەبارەت بەم مەسەلەیە، چاوپێکەوتن ساز ئەکەن، لێ ئەگەر ئێمە بڵێین، حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری گەرەکێتی بە ئاقاری دەسەڵاتی سیاسی هەنگاو بنێ، یەکەمین کەسێک کە یەخەمان دەگرێت، یەکێک لەو چەپانەی پەنا دەستی خۆمان، لە چەشنی "یەکێتی کۆمۆنیستی"یە، کە دەڵێت: کاکە ئەوە چی قەوماوە؟ ئەوە چینە کە بڕیارە دەسەڵات بگرێتە دەست، ئەی مەگەر دیاردەی یەکێتی سۆڤێتی نابینن؟

ئەمە، گراچو مارکس، کۆمیدیگەری بەناوبانگی ئەمریکاییم دێنێتەوە یاد کە، دەی گوت: من نابمە ئەندامی یانەیەک کە، کەسانی وەکوو من بە ئەندامی خۆی قبوڵ بکات! تێڕوانینی کەسانی بەرامبەریشمان لەو جۆرەیە. دەڵێت، من ئامادەم لە کۆمەڵگایەکدا، کە لەژێر دەسەڵاتی دەوڵەتی بۆرژوالیبراڵدایە زیندەگی بکەم، ئامادەم لە ژێر سایەی حکومەتی کۆنسێرڤاتیڤ (پارێزگاران)ەکان زیندەگی بکەم، ئامادەم لە ژێر سایەی حکومەتی لیبراڵیدا زیندەگی بکەم، بەڵان لەژێر سایەی حکومەتێکدا کە، دەوڵەتەکەی لە کەسانێکی وەکوو من پێکدێت، ئامادە نیم زیندەگی بکەم!

ئەمە خاڵێک و لایەنێکی تیۆریی ئەو مەسەلەیەیە کە دانراوە بۆ باسکردن و پێویستە بچینە سەری. ئێمە مافی ئەوەمان هەیە، لە بارەی ئەم دەستەواژەیەوە بەو جۆرە بدوێین کە، ئەمڕۆ گەرەکمانە پێی بدوێین. پاشان دەچینە سەر باسە کۆنەکانی خۆمان لە مەڕ، شۆڕشی کرێکاری، ڕێکخستنی جەماوەریی کرێکاران، گرتنەدەستی دەسەڵاتی

تێبینی: ئەم وتارە لە زمانی فارسییەوە کراوە بە کوردی و لەگەڵ وەرگێڕانە عەرەبییەکەشدا بەراووردمان کردووە.

سەرچاوە:

حزب و قدرت سیاسی

سخنرانی در کنگره دوم حزب کمونیست کارگری ایران

15 آوریل 1998

متن پیاده شده از روی نوار سخنرانی

منتخب آثار_ صفحات 1399 تا 1410

متن پیاده شده این سخنرانی اولین بار در "منتخب آثار"، انتشارات حزب کمونیست کارگری_ حکمتیست، خرداد 1384 (2005) منتشر شده است.

www. hekmat. Public-archive.net/fa/3510fa.html

&

الحزب والسلطة السياسية

خطاب في المؤتمر الثاني للحزب الشيوعي العمالي الايراني

15 نيسان 1998

ترجمة: يوسف محمد

www.hekmat. Public-archive.net/fa/3510ar.html

*

ئێمە لەو شوێنە جێگیر بووینە. ئەگەر باسەکەی من گەرەکی بێت کۆبەندییەکی بۆ بکرێت، ئەوا ئەڵێم، ئەم دەورەی یەک دوو ساڵە، لە مەڕ پەیوەندی حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بە دەسەڵاتی سیاسییەوە، یەکلاکەرەوەیە.
دەشێت هەنووکە، ژمارە و ئامار و بارۆمێترە کۆمەڵایەتییەکان، ئەوە نیشان بدەن کە، لێهاتوویی ئەوەمان نەبێت، بڕۆین تەواوی دەسەڵات بەدەست بهێنین. من دڵنیانیم، ئەمە پەیوەستە بەوەی کە، لە مانگەکانی ئاییندەدا، چیمان بەسەر دێت ... من نازانم بۆلشەویکەکان لە شۆڕشی شوباتدا، بە چ ئێنێرژی و توانستێک چوونە نێو شۆڕشی ڕوسیاوە؟ بەڵام ئەوە دەزانم کە ئەوان، لە ڕابەرییاندا، لە تانوپۆیاندا، لە پەیوەندییان بە چینی کرێکاری ڕوسیاوە، ئەو پێداویستییانە_ کە دەربارەیان ئاخاوتم_ یان هەبووە کە بتوانن لە وەرچەرخانێکی مێژووییدا ڕۆڵیان هەبێت. ئێمە لەمە بێبەش نین. ناڵێم کە ئەتوانین. نامەوێ لە خۆڕا هەست ببزوێنم، نامەوێ خۆمان بکەمە شێر. بەڵام ئەڵێم، بە شێوەیەکی ئۆبژەکتیڤ، کڵاوی خۆتان بکەنە قازی! هەر کەسێک کڵاوی خۆی بکاتە قازی، ئەگەر ئێمە لەو جێگا و ڕێگایەدا ببینێ، ئەو چاوەڕوانییەی لە ئێمە دەبێت کە، لە ئاییندەی سیاسی ئەو مەملەکەتەدا، ئەو ڕۆڵە بگێڕین کە، وەک دەرئەکەوێ تا ئێستا، هیچ حیزبێک ڕۆڵی وای نەگێڕاوە.
چەپترین پارتەکانی ئەم وڵاتە، یان کۆمەڵایەتی نەبوونە، ئەوانەی کە کۆمەڵایەتی بوونە، وەکوو حیزبی تودە، چەپ نەبوونە، یان کۆمۆنیزمی کرێکاری نەبوونە، ئەگەر بووبێتیشن، ئەوا دەبێت کۆمیتەیەک پێکبهێنین، تاوەکوو بڕوات لەوە بکۆڵێتەوە بزانێت، ئایا ئەوانە کۆمۆنیزمی کرێکاری بوونە، یان نا؟
ئەمە ئەرکێکە لەسەر ئێمەیە، هوشیارانە و یەکگرتووانە، بە نەخشەیەکی سیاسی واوە کە، لەسەری پێکهاتبین و هاوئاهەنگ و زۆر چوست و چالاکانە، بە ئاکامی بگەیەنین.
هیوادارم کە بتوانین، بەم تەرزە لە کۆنگرە بچینە دەرەوە.

* * *

سیاسی و ڕاپەڕین.
مەهدی خانبابا تارانی، لە گفتوگۆیەکیدا لەگەڵ "نیمروز"، کە من خوێندومەتەوە دەڵێت، کێشەی ئۆپۆزیسیۆن ئەوەیە کە، چاوی لە دەسەڵات بڕیوە! من تێناگەم. ئەی گوایە، بڕیارە ئۆپۆزیسیۆن چ کارێکی دی بکات؟ گرفتی مەهدی تارانی، بۆ نموونە، ئەوە نییە کە ئۆپۆزیسیۆن، لە مەڕ کۆمەڵگای مەدەنییەوە، باش یان خراپ بیر دەکاتەوە، دەڵێت، کێشەی ئۆپۆزیسیۆنی ئێرانی ئەوەیە کە، چاوی لە دەسەڵات بڕیوە!
یەکەمین خاڵێک کە من دەمەوێ بیڵێم و ڕەنگە وەک کفر تەماشای بکرێت ئەوەیە کە، ئەم حیزبە چاوی لە دەسەڵاتی سیاسی بڕیوە و گەرەکێتی دەسەڵاتی سیاسی لە چنگ بگرێت. ئەمە نەک هەر تەنها لەگەڵ بە دەسەڵاتگەییشتنی چینی کرێکاردا ناکۆک نییە، بەڵکە لە بنچینەدا، تەنها ڕێیەک بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی لە لایەن چینی کرێکارەوە ئەوەیە کە، لە ڕێگەی حیزبەکەی خۆیەوە دەست بۆ دەسەڵات بەرێت. هەڵبەتە ئەو مەسەلەیەی کە، دەسەڵاتگرتن لە لایەن حیزبەوە، دەکرێت دەسەڵاتگرتنی چینی بە دوادا نەیات، پەیوەستە بەوەی کە، ئەو حیزبە چ جۆرە حیزبێکە. قسەکانی من، سەبارەت بە حیزبێکی کۆمۆنیستی کرێکارییە.
خاڵێکی دیکە کە بە ڕواڵەت و گوایە لە تیۆرییەوە بۆ ئێمە هاتووە، ئەوەیە کە، پرۆسەی دەسەڵاتگیری سیاسی وەکوو پرۆسەی ناشتنی درەختێکە، ئەویش بەو مانایەی کە: کۆمۆنیستەکان، بە کارکردن لە نێو چینی کرێکار دەست پێ ئەکەن. تەبلیغ، تەرویج، سازماندەیی ئەکەن و لە نێو 'چین"دا پەرە ئەستێنن. وردە وردە چین ڕێک دەخەن. کەسان و کوڕ و کۆمەڵی دەروونی چین، دەبنە کۆمۆنیست. ئەم توانا و چوونە نێو "چین"ەوە، هەنگاو بە هەنگاو ڕوو لە زیادی دەکات. توانای ئاکسیۆنی پەیدا ئەکەن. توانای خۆپیشاندان پەیدا ئەکەن و بە درێژایی ئەم پرۆسەیە، پەیوەندی نێوان حیزب و چین بە جۆرێک مەحکەم دەبێت، کە حیزب دەتوانێت چینی کرێکار بۆ ڕاپەڕین بەکێش بکات، شۆڕش ڕێک بخات و دەسەڵات لە چنگ بگرێت.
ئەمە تیۆری چەپ و وێنای گشتیی کاری کۆمۆنیستییە.
من ئەمەوێ لێرەدا، یەک پرسیاری کفراوی دیکە بکەم: ئەگەر بێت و ئەم پرۆسەیە لە بیست ساڵ زیاتر درێژە بکێشێت، ئێمەش بە ڕێکخستنی چینی کرێکار دەست پێ بکەین، بۆ نموونە، کرێکارانێک کە هەنووکە بیست بیستودوو ساڵانن و سازماندەییان بکەین،

لەم بارەدا، لە پاش 10 تا 15 ساڵی تر، بەشێک لەوانە دەبنە خاوەنی منداڵ، ژمارەیەک نەخۆش دەکەوون و ژمارەیەکیش لەوانە دەست لە کاری سیاسی دەکێشنەوە. سەرئەنجام دەبینین، لە پاش ئەم هەموو ساڵە ئێمە، لە لایەکەوە بە ڕواڵەت مرۆڤەکان دەکەین بە کۆمۆنیست، لە لایەکی دی، ئەوانە خانەنشین دەبن و لە کاری سیاسی دوور دەکەونەوە.

مەگەر فێرکاری سۆسیالیستی، کۆمۆنیزم، ڕێکخراوبوونی چین و پەیوەندی نێوان حیزب و چین، لە وەچەیەکەوە بۆ وەچەیەکی تر دەگوازرێتەوە؟ بۆ نموونە، ئێمە بێین، کار لەسەر کرێکارانی دەیەی شەستەکان و حەفتاکانی ئێران بکەین و بە ئومێدی ئەوە بین کە، لەگەڵ کرێکارانی دەیەی نەوەتەکانی سەدەی بیست و دەیەی یەکەمی سەدەی بیستویەکەمی ئێران بە دەسەڵات بگەین؟

ئایا دەکرێت، حیزبێکی کۆمۆنیستی بۆ ماوەی 50 ساڵ لە نێو کرێکاراندا کار بکات و پاش 50 ساڵ بە دەسەڵات بگات؟

بۆ من، بە ناونیشانی ڕێبوارێکی بێگوناە لە کۆمەڵگادا، چاوەڕوانییەکی لەو جۆرە نەشیاوە. چونکە ئەم میراتە ڕێکخراوەییە، ئەم پەیماندانە ئایدیۆلۆژییە، ئەم وشیارییە چینایەتییە و ئەم پەیوەندییەی نێوان حیزب و چینە، هەروا بە سانایی لە وەچەیەکەوە بۆ یەکێکی دی ناگوێزرێتەوە. ئێمە گەرەکمانە ئەمە ببینین! ئێوە لە نێو کرێکاراندا هەڵدەسوڕێن و بۆ نموونە، لە سەدا 20 پەرەتان سەند و پاش ماوەیەک حەوسەڵەیان لەدەست دا، دەنا ڕادەی هاتن و چوون چەند دەبێت؟ ئێمە بەردەوامی بە ژیانی سیاسیمان ئەدەین، لە کاتێکدا ئەوانەی کار و چالاکیمان لەگەڵیان دەکردن، دەڕۆن. ئێمە، ئەم دیاردەیە لە زیندەگی سیاسی خۆماندا دەبینین.

ئەم حیزبە، حیزبێک بوو کە، لە یەکێ ئایارەکانی شاری سنە دەخاڵەتی ئەکرد، لەگەڵ کۆڕ و کۆمەڵە جۆراوجۆرەکان کە، گوێبیستی ڕادیۆ بوون، بەرنامەی حیزب و بەرنامەڕادیۆییەکانیان ڕونوس و بڵاو دەکردنەوە، سەفەری هەندەرانیان دەکرد، پەیوەندی هەبوو. هەنوکە لە خۆمان دەپرسین و خەڵکانی دیکەش لێمان دەپرسن، ئەو نفوزەی کە هەمان بوو، چی لێ بەسەرهات؟ سەیر لەوە دایە کە، ئێمە ئەو نفوزە کرێکاری و ئەو پەیوەندییانەمان لە نێو دڵ و لە دوای سەرکوتکارییە خوێناوییەکانی 30ی حوزەیرانی ساڵی 1981دا پەیدا کرد، ڕایەڵە و پایەی کرێکاریمان هەبوو و ئێستا

کۆمەڵن. ئەگەر کەسانی سیاسی و ڕادیکاڵی ئەو کۆمەڵگایە بن، بەڵام بەشێوەیەکی واقیعی، لە نێو دڵی خەڵکی جێی خۆتان نەکەنەوە، ئەشێت قازانجێکی هەبێت، بەڵام سەرئەنجام بە جێیەک ناگات و دەپوکێتەوە.

هاوڕێیان!

لە تەواوی ئەو مەیدانانەی کە وتم پێشڕەویمان تیایدا کردووە، بە جۆرێک کە ئێستا بتوانین چاوەڕوانی ئەوەمان لە خۆمان هەبێ کە، حیزب لە مەسەلەی دەسەڵاتی سیاسیدا، دەخاڵەتی چالاکی ئەبێت. چەمکی دەسەڵاتی سیاسی دەیەوێت، دووبارە، بکرێتەوە. کاتێک دەڵێم، دەسەڵاتی سیاسی، مەبەستم، تەواوی دەسەڵاتی دەوڵەتیی نییە، مەبەستم، ڕاکێشانی چمکێکی لێفەی دەسەڵات و زۆرانبازییە لەسەری. ئەمە لە توانای ئێمەدایە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری لە لایەنی جێگا و ڕێگای ڕێکخراوەییەوە، بەو ئاستە گەییشتووە کە، خۆی لەبەردەم دیدی گشتیدا نماییش بکات و خەڵکی بیبینن کە هەیە. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئەوەندە کەسی لەگەڵدایە کە، بتوانێت لە گەلێک لە مەیدانەکاندا، جێگۆڕکێ بە هێزە مادییەکان بکات. حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئەوەندە ڕاست و ڕەوایی لە سیاسەتەکانیدا هەیە کە، خەڵکی بڵێن، دەبێ جێگا بۆ ئەم ڕاستییانە بکرێتەوە.

چەند کەموکورتییەکی بنەڕەتیمان هەیە کە من، هەر لە ڕۆژی یەکەمەوە گوتوومە و ئێستا دووپاتی ناکەمەوە. دەبێت ئەو کەموکورتییانە چارەسەرێکیان بۆ بدۆزینەوە. بەڵام بەهەر حاڵ هاوڕێیان، ئێمە لە مانەوەی ئەم نەریتەدا، دەتوانین ڕۆڵمان هەبێت. ئەگەر نەمانتوانی دەسەڵاتیش بەدەست بهێنین و حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری توشی قۆرتێک هات، خەڵکانێکی دیکە هەبن کە، بیانەوێت درێژە بەو نەریتە بدەن، تا بەڵکوو لە بار و دۆخێکی تر و لە درفەتێکی تردا، بەرهەمێکی هەبێت. بەڵام ئامانجی ئێمە لەم دەورەیەدا، ئامانجی ڕۆتینی هەمیشەیی بزووتنەوەکەمان، ئەوەیە کە، ئەو ئامانج و ئارەزوو و هێڵە فکرییانە زیندوو ڕابگرین. ئامانجی ئێمە ئەبێت، هەستانە سەر پێ و هەنگاوهەڵگرتنەوە ڕووە و دەخاڵەتکردن لە چارەنووسی دەسەڵاتی سیاسی بێت. لانی کەم دەبێت لە کێشمەکێش لەسەر چارەنووسی کۆمەڵگادا، دەخاڵەت بکەین. ئەگەر لە من بپرسن، من ئەڵێم، دەمەوێت بە شێوەیەکی جیدی لە زۆرانبازی دەسەڵات لە کۆمەڵگای ئێراندا، دەخاڵەت، دەخاڵەتێکی دیار و بەرجەستەمان هەبێت.

ئەگەر ویستمان لەگەڵ یەکێکدا، بەشداری پلمیکێکی سیاسی بکەین، بە کورتییەکەی لە گشت هەڵسوڕانێکماندا، پێویستە خۆی دەربخات. ئەم حیزبە کۆمۆنیستە، بەم مەزنییەوە، نابێت تەنها جەنگ بکات، بەڵکوو دەبێت لە هەر جێیەک، کۆمەک ببەخشێت. بایەخی فیدراسیۆنی پەنابەران لەوەدایە کە، ڕوخسارێکی مرۆڤانەی ئاوها پیشان بدات. ئەگەر بڕیار وایە، شورای پەنابەران تەنها لایەنگرانی خۆی لە تورکیا دەربکات، ئەم ڕوخسارە نایەتەدی. بایەخی کارکردن بۆ مافەکانی منداڵان، ئەگەر دەستی پێ بدەین، لەوەدایە کە، سەربەخۆ لە ڕەنگ و ڕەگەز و خانەوادەی منداڵ، داکۆکی لە مافەکانی منداڵان بکەین. ئەمە داکۆکی واقیعی ئێمە، لە مافەکانی منداڵانە. نەک ئەوەی بچین هێز بۆ خەبات لە پێناوی شتێکی تردا پەیدا بکەین، گوایە ئەو خەباتەی تر، بە قازانجی ئێمەیە. پێویستە ئێمە بڵێین، کارم هەیە و فەرمانم هەیە، بەڵام ئامادەم لە پێناوی مافی منداڵدا، کوتەک بخۆم، چونکە مەسەلەیەکی واقیعیی منە.

_ بڵاوکراوەکانمان بە چ زمانێک دەنووسرێن؟ بە بڕوای من ئەمە گرنگە.

مەسەلەی پیشاندانی وێنایەکی بەرجەستە و دۆستانە لە حیزب، ئەرکی هەر هەموومانە، بە تەنها ئەرکی ڕابەرایەتی گشتی نییە. لە میانەی پەیوەندییەکانی ڕۆژانەمانەوە، ئەم ئەرکە لەسەر هەمووومانە. بە بڕوای من، دەبێت کارێک بکەین کە، بەهۆی خۆشەویستی و ئاشنایی ئەندامێکی حیزبەوە، هەستی خۆشەویستی بۆ تەواوی حیزب بهێنینە کایەوە. ڕەنگە ئەمە بە وێنەی وەعزێکی ئەخلاقی تێی بڕوانرێت، بەڵام بە بڕوای من حیزبی عەبوس، تا ڕادەیەک دەتوانێت بچێتە پێشەوە.

لە باسی سیناریۆی ڕەشدا، ئێمە چیمان گوت؟ گوتمان، لە بار و دۆخی سیناریۆی ڕەشدا، ئەگەر شوێنێک بکەوێتە ژێر دەستی ئێمەوە، لەگەڵ ئەو هەموو نەفرەتەی کە لە "ئیمپریالیزم" و ئەو بێزارییە زۆرەی کە لە بەرامبەر "بەکرێگیراو"ەکانیدا هەمانە، هەر یەکێک لە پزیشکانی بێ سنوور، تا ئەگات بە یونیسیف، دەکرێت حیسابمان بۆ بکەن کە، ئەگەر ئەتەوێ شتێک بە خەڵکی بگەیەنی، ئێمە ڕێگا ئەکەینەوە. ئێمە بژێوی خەڵکی بە بارمتە ناگرین. تەنانەت ئەگەر بزانین، بە هاویشتنی چەند گولە تۆپێک بۆ ناوچەیەکی خەڵکنشین، دوژمن ناچار بە پاشەکشە ئەکەین، ئەو کارە ناکەین. دەبێت ئەم وێنایە جێگیر بێت. لەبەر ئەوەیە کە، لە شۆڕشە مەزنەکاندا، ئەم وێنایە لە زەینی خەڵکیدا ئەبینی کە دەڵێن، ئەوانە مرۆڤگەلێکی پاک و شەریفی کۆمەڵن، ئەوانە قارەمانەکانی

نیمانە. چییان لێ هات؟ مەسەلەکە ئاشکرایە، حەوسەڵەیان نەما، هەمویان لە چاوەڕوانی هاتنی شۆڕشدا نابن، تا ئەوان لەگەڵ خۆیدا بەرێت. پاش ماوەیەک، بڕیارێکی دیکە لە زیندەگی خۆیان ئەدەن و کارێکی دیکە دەکەن، یان هەر بە یەکجاری دەڵێن، ئەم کارە کەڵک و ئاکامێکی نییە. ئەو کۆڕ و کۆمەڵ و هەڵسوڕاوە کریکارییانەی کە لەو سەردەمانە، لەگەڵ ئێمەدا بوون، ئێستا دەبیستین کە، دەیانەوێ کارێکی دیکە بکەن.

ئەم دەسەڵاتە سیاسییە، ئەم دەسەڵاتە حیزبییە، لە وەچەیەکەوە بۆ وەچەیەکی دیکە ناگوێزرێتەوە. نفوزی کرێکاریی پارتەکان پاشەکەوت ناکرێت. ئەمە لە چەشنی دەخیلەیەک نییە کە، ئێوە پارە و پولی تێبکەن، تا دەگاتە بڕێکی وا کە بایەخی هەبێت.

کاتێک کە، نفوزی کرێکاری بەدەستئەهێنی، بە بڕوای من، یان بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی کەڵکی لێ وەردەگری، یان دەبێت دووبارە بچیت کار بکەیت، تا بە شوێنێک بگەیت. ئایا بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی کەڵک لەو نفوزە وەردەگری، یان نا؟ ئەزمونی تەواوی پارتە کۆمۆنیستەکانی ئەوروپا بەو جۆرەیە. ئەزمونی تەواوی پارتە سیاسییە چەپەکانی دنیا بەو جۆرەیە.

ئەو حیزبانەی کە لە ڕێگەی هەڵبژاردنەکانەوە دێنە سەر کار، هەر چوار ساڵ جارێک، لە وڵاتە دیموکراتیکەکاندا، بەشداری هەڵبژاردنەکان دەکەن و خەڵکی، دەنگیان پێ دەدات، چەپەکانیش وەک هەمیشە، هیچ کاتێک دەنگ ناهێنن. ئەگەر بڕوانیتە داستانی زیندەگی چەپی سیستەمی پەرلەمانی و چەپی ڕادیکاڵ، دەبینیت کە، ترۆتسکییەکان، لە هەندێک کاتدا و سەرئەنجام، نزیک دەبنەوە لەوەی کە، لە هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی ناوچەییدا، کەسێکیان بگاتە ئەنجومەن و تازە لە دوای 20 ساڵ و تەنانەت لە وڵاتگەلێکی وەکوو ئینگلتەرا و فەرەنسا، ناتوانن ئەم کارەش لە هەڵبژاردنە ناوچەییەکاندا بکەن. ئەمە داستانی سەرکەوتنەکانی پارتە چەپە ڕادیکاڵەکانە، لە پەیوەست بە دەسەڵاتی سیاسییەوە، لە سیستەمە پەرلەمانییەکاندا. کاتێکیش کە بە ڕواڵەت هاوڕێ فلان چووە نێو ئەنجومەنی شارەوە، ئیدی باسێک لە مەڕ دەسەڵاتی سیاسی نامێنێتەوە.

ئەبێ ئەم پرسیارە بکرێت:

ئایا ڕێی تێ ئەچێت، بە تیۆرییەکی لەم جۆرە، یانی تیۆری پەرسەندنی پلە بە پلە، لە پەیوەست بە گەییشتن لە خاڵی A بۆ B، لە سفرەوە بۆ سەد و ئامادەکاری بۆ ڕاپەڕین،

به ئاكامێک بگەین؟ هەروەها، ئایا ڕاپەڕینی كۆمۆنیستی، سەرئەنجامی پرۆسەیەكی لەو بابەتەیە؟

خاڵێكی تر و پرسیارێكی تر: ئایا، هەر كاتێک كە بمانەوێت یان بتوانین، دەتوانین دەسەڵات لە دەست بگرین، یان ئەوەتا لە كۆمەڵگادا، دەبێ ئاڵوگۆڕێک ڕووبدات؟

وای دابنێ كە ئێمە پەرەمان سەند و لە سەدا 30 تا 40ی كرێكاران بە ڕیزەكانی ئێمەوە پەیوەست بوون، هەروەكوو حیزبی كۆمۆنیستی ئیتالیا، یان وەكوو حیزبی كۆمۆنیستی فەرەنسای 20 ساڵ بەر لە ئێستا. ئایا، كاتێک بە ئێرە گەییشتن، ئیتر خۆت بۆ بەدەستەوەگرتنی دەسەڵات ئامادە كردووە؟ ئایا مەسەلەی، پەیوەندی نێوان حیزب و چین یەكلا ئەبێتەوە؟ ئایا، هەر كاتێک حیزب، چینی بۆ شۆڕش ئامادە كرد، شۆڕش ئەبێت؟

شۆڕش، دیاردەیەكە لە كۆمەڵگادا. سەرئەنجام، لە ڕوانگەی ڕێكخراوەیی و فكریی چەپەوە دەگووترێت كە، هەر كاتێک ئێمە ئامادە بووین، ئەچین دەسەڵات لەدەست ئەگرین. بەڵام تیۆری ماركسیستی دەڵێت كە، پێویستە كۆمەڵگا بكەوێتە نێو دەورەیەک لە گۆڕانكاری شۆڕشگێڕانەوە، تاوەكوو بتوانین لە ئاڵوگۆڕی كۆمەڵگادا دەخاڵەت بكەین. كۆمەڵگایەک كە نایەوێت ئاڵوگۆڕی بەسەردا بێت، لە بەرامبەر ئەو كرێكارەی كە دەست بۆ دەسەڵات دەبات، پەنا بۆ سەركوت ئەبات، با ڕادەی ڕێكخراوبوونی بە هەر ئەندازەیەكیش بێت. ناكرێت تۆ، لە بەرەبەیانێكی ئارامدا، لە خەو ڕابیت و بڵێیت، من ئامادەم دەسەڵات لەدەست بگرم، خودی كۆمەڵگا لە بار و دۆخێكی وەهادا، ڕێگات پێ نادات كە دەسەڵات لەدەست بگریت.

جۆشخواردنی شۆڕشگێڕانە، هەڵكشانی كاری سیاسی، لە ئارابوونی ناكۆكییەک لە ناخی كۆمەڵگەدا كە، چینەكان بۆ ململانێكردن لەگەڵ یەكدی بە كێش دەكات و لە هەندێک برگەی تایبەتی نێو ئەو ململانێیەدا، دەكرێت دەسەڵات بگیرێت، لەو فاكتەرە گرنگانەن كە، كاریگەریان لەسەر مەسەلەی حیزب و دەسەڵاتی سیاسی هەیە. ئایا، لە هەر كات و ساتێكدا، دەكرێت دەسەڵات لە دەست بگیرێت؟ ئایا، ئەگەر پێت وا بوو كە، لە باری ڕێكخراوەیی، چەندایەتی، سەربازی و هێزەوە ئامادەن، دەكرێت دەسەڵات لەدەست بگیرێت؟ ئایا دەسەڵات، لە هەر بار و دۆخێكدا، قابیلی لەدەستگرتنە، یان ئەوەتا بە تەنها، لە نێو بار و دۆخێكی تایبەتیدا ئەكرێت دەستی بۆ ببردرێت؟

ئێمە ماركسیستین، بەڵام نەتوانین كاریگەرییەكمان بەسەر زیندەگی خەڵكەوە هەبێت، هیچ شتێک گۆڕانی بەسەردا نایات. یان تیۆری ماركسیستی و مەسەلەی ئەوەی كە ئێمە كۆمۆنیستین، خۆی لە خۆیدا، ئەوە دەرناخات كە، ئێمە ڕەوتێكی مۆدێرنین.

_ خەڵكی بزانن كە ئەم ڕەتە لە ڕادە بەدەر مرۆڤن، یانی، ئەمە ڕەوتێک نییە، كە بە تۆپزی، باریی(نوێڵ) كۆمەڵگا بە ئاقارێكی دیاریكراودا ببات، هیچ كەسێک لە ژێر دەست و پێی ئەم ڕێكخراوەدا، ناشێلرێت. هێز و دەسەڵاتی ئەم ڕێكخراوە، لە گەییشتنی مرۆڤایەتییە بە هێز و دەسەڵات. ئەمە بە چ جۆرێک نیشان ئەدرێت؟

بە بڕوای من، ئێمە لەم ڕووەوە كەموكوڕیمان هەیە. ئەوە ڕاستە كە، ئێمە لە نووسین و ئەدەبیاتماندا، داكۆكی لە مرۆڤایەتی ئەكەین، بەڵام پەیوەندی واقیعی ئێمە لەگەڵ خەڵكی، لەسەر ئەم بنەمایە نییە. من بەم جۆرەی دەبینم. ئەوەی كە مرۆڤەكان خەمبار ئەكەین، فشاریان بۆ ئەبەین، ئەوەی كە، نەرمی و میهرەبانیمان لەگەڵ خۆمان و یەكتریدا نییە، لە زۆر جێگادا، بەزەییمان بە مافە مەدەنییەكانی یەكتری و حورمەتی یەكتری نایەتەوە. بە بڕوای من، ئەمە كەموكوڕییەكە، لە دەرەوە دەبینرێت. لە پلینۆمێكدا كێشە نییە، دەڵێن، یەكتریيان ئازار دا. بەڵام كاتێک لەدەرەوە لێی دەڕوانن، خۆش نییە. **بە بڕوای من، بنەمای ئێمە، مرۆڤایەتی ئێمەیە، مەدەنییەتی ئێمەیە، ڕێزلێنانی مافە ڕەواكانی خەڵكییە، تەنانەت ئەگەر دژایەتی قوڵ و خوێنیشمان لە نێواندا بێت.**

سەربارى ئەوانە، پەیوەندی ئێمە لە هەمان كاتدا، لە تەک خەڵكیدا، پەیوەندییەكە لەسەر بنەمای دۆستایەتی بنیات نراوە. من هەر یەكەمین ڕۆژ گوتم، ئەگەر دنیا بە دەستی ئێمەوە بوایە، ئەمڕۆكە ئێمە زۆر بەختەوەر ئەبووین. مەبەستم لە بەختەوەری، تەنها بەختەوەری خۆت و خێزانەكەت نییە. بەختەوەری كەسانێک كە، نایانناسی، بەختەوەری كەسانێک كە، خۆشییان بە تۆدا نایات، یان ساڵی پار لەگەڵ تۆدا شەڕیان بووە، یان ڕەنگیان شێوەیەكی ترە و نەژاد و نەتەوەیان جیاوازە و دوو و سێ جاریش لەگەڵ نەتەوەكەی ئێوە بەشەڕ هاتوون. بەختەوەری مرۆڤەكان، ئەو بەختەوەرییە و هەوڵدان بۆ خۆشبەختی، خۆشگوزەرانی، ئاساییش، زەردەخەنە و پێكەنین و ئەمنییەتی ژیانی مرۆڤەكان، دەبێت ڕۆژانە، لە بزووتنەوەی گشت ڕۆژێكمان خۆی بنوێنێ. ئەگەر لە دانیشتنێكدا بەشداریمان كرد، كۆبوونەوەیەكمان ساز كرد، یان كەسێكمان بۆ خانەی حیزب بانگهێشت كرد، ئەگەر لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنێكی خۆماندا پەیوەندییەكمان بەست،

وەڵامی من بۆ ئەم پرسیارگەلە ئەمەیە:

بە دیدی من، تیۆری زرک، هەمیشە حیزب بە بێ چین و چین بە بێ حیزب لەبەرچاو دەگرێت. کاتێک کە دەربارەی حیزب دەدوێت، بە ناونیشانی ڕێکخراوی شۆڕشگێڕانێکی بێ ڕەگ و ڕیشە لەگەڵ هەبوونی جیاوازییەک ئەویش ئەوەیە کە، ئەمە ئەنجومەنێکی شۆڕشگێڕانەیە و بە تەواوەتی لە دەرەوەی چینە و لە دەروونی خودی چیندا، هیچ کاریگەرییەکی نابێت و بەر هیچ کاریگەرییەکیش ناکەوێت. ئەم مەسەلەیەمان لە ئەدەبیاتی پێشووترماندا شرۆڤە کردووە. کاتێک باسی چین ئەکات، پێی وایە کە، ئەم چینە بچووکترین حیزبیبوونیان (تحزب/ وەرگێڕی کوردی) لە نێودا نییە، ئەوە خودی کرێکارانن کە لە حاڵی تەحەسون (ڕاگرتنی کار و مانەوە لە شوێنی کار/ و. ک) و مانگرتندان و بە هەمان سەروسیما و بە دەستەگەلی دەسەڵات دەگرن، ئەگەر هاتوو ئەوانە، خۆیان ڕێکخراو کرد، یان ڕێکخراوێکی سیاسی لە نێویاندا تەشەنەی کرد، یەکسەر شۆڕشەکەیان لەکەدار ئەبێت!

بە شێوەیەکی گشتی، لە دەربڕینە زرکەکانی تیۆرییە باو و بڵاوەکاندا ئەم دوو جەمسەرە لە ئارادایە: حیزب لە لایەک بە بێ کرێکاران، کرێکاران لە لایەکی دی بە بێ حیزب.

ئەو مەسەلەیەی کە، خەسڵەتی کرێکاریی یەک حیزبی کۆمۆنیستی و کرێکارییبوونی، لە هەبوونی یەک بەرنامەی کرێکاریدایە، بە بێ ئەوەی بە ناچاری تێکڕای کرێکاران، یان زۆرایەتی کرێکاران لەگەڵیدا بن، دیاردەیەکە کە، ئێمە گەرەکمانە تەرحی بکەین.

حیزبێکی کرێکاری، با لە نێو کرێکاراندا کەمایەتیش بێت، لە ساتەوەختی مێژوویی دیاریکراودا دەتوانێت، سەر و سیمایەک بە بزاڤی زۆرینەی کرێکاران ببەخشێت، بە ڕاپەڕین هەستێت، دەسەڵات داگیرکات و بیپارێزێت و لە ڕاستیدا، لەم ڕێییەوە دەتوانێت، ببێتە زۆرایەتی. بە بڕوای من، ئەم کارە دەشێت بکرێت. پێویستە بەم جۆرە بێت، ئەگەر نا، هەر کەسێک بێت، هەر مامۆستایەکی زانکۆ کە سۆسیالیزمی خوێندووە بڵێت، ئەم کارە جووت نایەتەوە لە تەک ئەو شتەی کە من خوێندوومە، یان هەر چەپێک کە، وانەی لە ستالینیزمەوە وەرگرتووە، بە ئێمە بڵێت، ئێوە لە نێو کرێکاراندا، کەمینەیەکی تایبەتن و مافی ئەوەتان نییە، دەست بۆ دەسەڵات ببەن، وەڵامی من بۆ ئەوانە بەم جۆرەیە: تیۆری ئێمە، هەر لە سەرەتاوە بەم جۆرە نەبووە.

لەوە بکرێتەوە کە، چ کارێک بۆ نموونە، ڕادیکالیزمی ئێمە بەهێز دەکات، یان وێنایەکی ناکۆمەڵایەتی لەسەر ئێمە دەبەخشێت، یان بە پێچەوانەوە، بە خەیاڵی خۆمان دەمانەوێت کۆمەڵایەتی ببینەوە، بەڵام لە ڕادیکالیزمی خۆمان کورتبهێنین. هەستەکانمان دەبێت وابێت کە، ئەو ڕەوتەی ئێمە بەرەو دەسەڵات ئەبات، ڕادیکاڵبوونمانە. دەبێت خەڵکی بڵێن، ئەگەر ئەوانە بێنە سەرکار، دەمودەست کۆمەڵە شتێک قەدەغە ئەکەن، خوا دەس بە عومریانەوە بگرێت!

دەبێت دەوڵەتێک بێتە سەرکار کە بڵێت، دەبێت کچان بۆ قوتابخانە بنێردرێن. ئەگەر نا، لە کەشوهەوایەکدا کە ناردنی کچان ئارەزوومەندانە بێت و گشت ڕۆژێکیش ئاخوند (مەلا) لەبان سەری خەڵکیدا بێت، خەڵکی کچەکانیان بۆ قوتابخانە نانێرن. دەبێت دەوڵەتێک بێت کە، ئەگەر ئاخوند خەڵکی گەڕەکی بێزار کرد، سکاڵا بنووسن تاوەکوو پێشی پێ بگیرێ.

ئەم مۆدێرنەزێدەڕۆیە لە هەردووک لا، لە شێواز و لە بیردایە. شێوازی ڕەوتێکی مۆدێرن بۆ گەییشتن بە ئامانجەکانیان، ناکرێت شێوازێکی دواکەوتوو، بەسەرچوو و لاواز بێت. دەبێ ئەوە ببینن کە، حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری بە شێوەیەکی واقیعی، لە خەڵکانێک پێکهاتووە، لە بەکارهێنانی ئامێر و لە کارکردن لە نێو دەزگاکانی ڕاگەیاندن و کارکردن بە کەرەستە و پێداویستییە ئاڵۆزەکانی کۆمەڵگای هاوچەرخدا شارەزان. ئەگەر بیانەوێت لە کۆمەڵگایەکدا، بە شێوەیەکی یاسایی خەبات بکەن، دەزانن چ کارێک بکەن، ئەگەر بڕیارە خەباتی سەر شەقامەکان بکەن، دەزانن دەبێت چ کارێک بکەن، ئەگەر بیانەوێت لەگەڵ یەکێتییەکان پەیوەندی ببەستن، ڕێیەکەی دەزانن، میکانیزمەکانی بەڕێوەبردنی کۆمەڵگا دەناسن، میکانیزمەکانی بەڕێخستنی ڕێکخراوە جەماوەرییەکان دەناسن، میکانیزمەکانی بەڕێخستنی ڕێکخراوە خێرخوازەکان دەناسن. ئەگەر ئێوە ڕەوتێکی تێکۆشەرن، کە لولەکێشی(کەناڵکێشی)، دەوڵەت بیکات و ئێوە تەنها دەوڵەت ئاگادار بکەنەوە، بە بڕوای من شانسێکی کەمتان هەیە کە، بۆ دیاردەیەکی لەو جۆرە بگۆڕین.

_ لە کۆتاییدا، بە بڕوای من، تێکڕای ئەوانەی کە گوتم، چەند بەشێک لە بزاڤی سۆسیالیزمی کرێکاری پێکدەهێنێت. دەمەوێ بڵێم، ئەمانە وێنایەکن لەسەر کۆمۆنیزمی کرێکاری، ئەمەیە ئەو مارکسیزمەی کە پیادەی دەکات. ئەوەی کە تەنها بە خەڵکی بڵێین

وەڵامی من ئەمە ئەبێت، ئێمە هیچ کاتێک، ئەگەر بزووتنەوەیەکی شۆڕشگێڕانە لە ئارادا نەبێت، ناتوانین زۆرینەی چین، بۆ لای خۆمان ڕابکێشین، هیچ کاتێک ناتوانین. پێویستە کەمایەتیی شۆڕشگێڕ و کۆمۆنیستیی چین، لە خەباتی کۆمەڵایەتیدا، چەند هەنگاوێکیان نابێت، کە دەبێتە هۆی ئەوەی، زۆرایەتی چین پێیانەوە پەیوەست بن. ئەگەر لە هەر جێیەک، شوێنپێتان نەبێت، هیچ هۆکارێک لە ئارادا نییە، تاوەکوو کەسێک پێتانەوە پەیوەست بێت. هیچ کەسێک پاڵنەرێکی نییە، بە حیزبێکەوە پەیوەست بێت کە، بەرنامەیەکی تایبەتی بۆ کارێکی گرنگ پێ نەبێت. جەماوەری خەڵک، بە کەسانێکەوە پەیوەست دەبن کە، بەرنامەیەکی تایبەتییان بۆ گۆڕینی کۆمەڵ هەیە. جەماوەری چینی کرێکار، کاتێک تەماشا ئەکات کە، ئێوە ڕاپەڕین دەخەنە دەستوری کارتانەوە، پاشان پێتان ناکرێ و ڕێکخستنەکەیتان بۆ مەیسەر نابێت، دەڕوات پەیوەندی بە حیزبێکی ڕیفۆرمیستەوە ئەکات کە، بە لای کەمەوە دەتوانێت زیادبوونی کرێکانیان بۆ مسۆگەر بکات. پەیوەندی حیزب و چین لەگەڵ شۆڕش و چاکسازی، پەیوەندییەکی تایبەتی و بە تەواوەتی مرۆڤایەتییە، ئەویش باشبوونی بار و دۆخە لە هەر ساتێک و باشبوونی بار و دۆخی زیندەگییە.

بەڵام ئەگەر کرێکاران ببینن کە، ئێوە بە نیاز نین و لەبارتاندا نییە بە شێوەیەکی ئۆبژەکتیف، بزووتنەوەیەک ڕێک بخەن کە، ئاکامێکی هەبێت، چاکە، دەڕۆن دەنگ بە هەمان حیزبی چەپی بۆرژوایی دەدەن کە، لانیکەم پێیان دەکرێت بەر بە کۆنسێرڤاتیڤەکان بگرن، داکۆکی لە لانیکەمی ژیان بکەن، یان لە دەرمان و دکتۆری خۆڕایی پارێزگاری بکەن ...

وەڵامی خودی من بەم بابەتە ئەمەیە:

حیزبێکی کرێکاری کە کەمایەتی بێت، هێزی واقیعی لە دەروونی چیندا هەبێت، حیزبێکی کۆمۆنیستی کە هێزی واقیعی هەستپێکراوی لە دەروونی چیندا هەبێت کە، توانایی بۆ بە ئەنجامگەیاندنی کاری شۆڕشگێڕانە و ڕادیکاڵی لە ئاستی کۆمەڵایەتیدا پێ ببەخشێت، ئەوا لە ڕێگەی هەمان کاری شۆڕشگێڕانە و ڕادیکاڵی نێو مەیدانی کۆمەڵایەتییەوە، باقی "چین"ەکە بۆ خۆی ڕادەکێشێ. میکانیزمی نزیکبوونەوەی حیزب لە دەسەڵاتی سیاسی لە پەیوەست بە چینەوە ئەمەیە، حیزب کاتالیزاتۆری(catalysator، حفاز/ و. ک.) نییە تاوەکوو چین میتابۆلیزمی(کارلێکردن، تفاعل/ و. ک.) دەروونی خۆی تێدا ببینێت. بە

ڕێگەی خەڵکانێکی واقیعییەوە، لە بەر مەیدان(جلوه صحنه) دەربکەوین.

_ هەڵوێستگیرییەکانی حیزب دەبێت هاوئاهەنگ و ورد بێت، وەڵامدەرەوەی پرسە سیاسییەکان بێت. ئەگەر ڕووداوێک هاتە پێشەوە، ئەبێ هەڵوێستێک وەربگری کەلەگەڵیدا جووتبێتەوە. لەم بارەیەوە قسەیەکی زیاتر ناکەم، چونکە هەمان باسە کۆنەکانی ڕابەری سیاسی و هەمان ئەو چەمکانەیە کە قسەمان دەربارەیان کردووە.

_ لە کۆتاییدا، دەبێت دەستوبرد لە کاردا هەبێت. ناکرێت ڕابەری لە پشتی کاروانەکەوە بڵێت: ئەم کارە بکەن، یان بڵێت: بە بڕوای من، دەبێ ئەو کارە بکرێت. دەبێت ڕابەری بۆ خۆی بچێتە بەر مەیدان. یەکێک لە هاوڕێکان دوێنێ وتی، منی بەرپرسی کۆمیتە، دەبێت لە کوێوە بزانم کە، "موهاجیران" بۆ دەرەوەی وڵات هاتووە؟ باشە! هەمان ئەو کەسانەی کە، بڕیارە ئەو هەواڵەت پێ بگەیەنن، دەبێت تۆ بۆخۆت، ئەو هەواڵە بە وان بگەیەنی! ئێمە ئەم خێراییکارەمان نییە.

من دەمەوێ قسەکانم بە یەک خاڵ کۆتایی پێ بهێنم، ئەویش ئەوەیە، دەبێت چ وێنایەک لەسەر خۆمان، ببەینە نێو خەڵکەوە؟ ئێمە دەبێت، وێنایەکی شیاوی باوەڕ لە مەڕ حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری، وێنایەک لەسەر بەرنامەی حیزب، سیاسەت و تێڕوانینەکانی، لە بەردەمی خەڵکی دابنێین و بۆ ماڵەکانیان، کارخانە و شەقامەکانیان بەرین.

کەواتە، ئەگەر بمانەوێت ئەم وێنایە بە چەند خاڵێک لە هزری خەڵکیدا جێگیر بکەین، ئەوا، ئەو تایبەتمەندییانە چین کە، دەبێت لە مەڕ حیزبی ئێمەوە، لە هزری خەڵکیدا بن؟

بە بڕوای من، دەبێت بڵێن:

حیزبی ڕادیکالیستە زێدەڕەوەکانە، بەڵام پێیان لە زەوییە. وێنایەک کە دەبێت لە هزری خەڵکیدا بێت ئەوەیە، کە بڵێن، ئەمانە ڕادیکاڵێکی زێدەڕۆن، بەڵام پێیان لە زەوییە. دەزانن لە بارەی چییەوە دەدوێن، هەوایی نین. ئامانجەکانیان گەلێک زێدەڕەوانەیە و ئێستا دەیانەوێت پراکتیزەی بکەن، بەڵام هەوایی نین. دەزانن پرۆسەی واقیعی تێکۆشان چ کەند و کۆسپێک دەهێنێتە پێش، لە بارەی ئاڵۆزترین بابەتەوە شارەزاییان هەیە دیالۆگ بکەن، شارەزای ئەوەن کە بارێک لە خاڵی ئەلیفەوە بۆ بێ ببەن، وەلی هەمیشە دەڵێن، ئامانجی ئێمە ئەمە نییە بە تەنها، دەمانەوێت، فلانە مەسەلە ڕیشەکێش کەین. لە ئەندازە بەدەر ڕادیکاڵن، ڕادیکاڵێکی کۆمەڵایەتی، نەک ڕادیکاڵێکی سیکت و فیرقەیی. دەبێت وێنای خەڵکی لەسەر ئێمە، وێنایەکی کۆمەڵایەتی بێت. بە بڕوای من، دەکرێت بیر

ئاستی کارخانە، چ لەسەر ئاستی شار و چ لەسەر ئاستی کۆمەڵایەتی. ئێوە دەبێ پۆستەری گەورەتان هەبێت، تاوەکوو کاندیدەکانی ئێمە بۆ شورای شۆڕشگێڕانە بناسرێن، یان بۆ ئەنجومەنی شار، یان بۆ ڕابەرایەتی یەکێتییە کرێکارییەکان و ... ئێستا کاتی ئەوەیە کە، هاوڕێیان، جوانترین وێنەی خۆیان ئامادە بکەن، تا ئێمە بتوانین چاپیان بکەین و لە ڕۆژنامەکانی ناوخۆ بڵاویان بکەینەوە. مەسەلەی ئەمنی لە ئارادایە؟ بەڵام ئەمە هەلومەرجێکی تازەیە. ئێمە هەر هەموو لە شۆڕشی 79دا ئامادە بووین، بڕیاری ترسناک جێبەجێ بکەین، هەموومان سەفەری ترسناکمان کرد و ژمارەیەکی زۆر لە هاوڕێیان، شەڕی ترسناک و کاری سەربازی و کاری سەرسوڕهێنەریان کردووە. بەڵام ئێستا بار و دۆخەکە بە جۆرێکە کە، ئەم وێنانە پێویست بن. ئەوە ئاشکرایە کە نامانەوێت زەبرمان لێ بدرێت، پەتەڕی نەبووینە، بەڵام دەبێت ڕابەری لە بەردەستی خەڵکیدا بێت. لە بەرامبەر گورزێک وێنە کە، ئەوان بە دەرک و دیوارەکان، لەگەڵ بژی و بڕوخێکانی خۆیاندا، هەڵی دەواسن، دەبێت ئێمەش سەد بەرابەری ئەوان، وێنەکانی خۆمان، لەگەڵ بژی و بڕوخێکانی خۆماندا، بە دەرک و دیوارەکاندا، هەڵبواسین. من ئەگەر بژنەوم کە لە فلانە شار گوتویانە، بژی هاوڕێ فلان، هەروەکوو ئەوەی کە گوتویانە بژی محەمەدی ئاسنگەران، ئەمە لەو حاڵەتانەیە کە من سەکۆکە لەژێر پای محەمەد دەرناهێنم! ... بەڵکوو بە دیاردەیەکی لەم جۆرە خۆشحاڵ دەبم و پێموایە کە دەبێت، ناوی زۆرێک لە ئێمە بنووسن. لەو بڕوایەدام، لە هەر جێیەک کە نفوزمان هەیە، دەبێ بڵێن، فلانەکەست دێتەوە یاد؟ لە ژیاندا ماوە، سەرۆکی فلانە سازمانە، ئەندامی فلانە کۆمیتەیە، بەرپرسی فلانە کەمپینە، ئاکتیڤیستی فلانە ڕەوتە و ... ئەگەر ڕۆییشتیت بۆ لەندەن، دەبێ یەکەمجار ئەو ببینی و ...

کەسایەتییەکان، ڕابەرەکان، کەسانێک کە بە ناونیشانی ڕوخساری بەرجەستەی کۆمەڵایەتی کە، لێهاتوویی گرتنی دەسەڵاتی سیاسییان هەیە، ئەگەر منی کرێکار لە ئێران بێمە مەیدان، ئەوانە بەو قسانەیانەوە، بەو شکڵ و شێوانەیانەوە، بەو سەر و سیمایەیانەوە و بەو سەرمەشقە سیاسی و کۆمەڵایەتییەیانەوە، دێنە سەر کار. ئەوانە خەڵکانی واقیعین، نەک ڕێکخراوگەلێکی سیاسی کە لە پشت ناوی نهێنییەوە، ڕاگەیاندن دەرئەکەن. ئەوانە تەنانەت ناوەکانیشان ئاشکرایە و دەزانیت کە لە پشتی ئەم ناوەوە، چ مرۆڤێک، بە چ ڕەفتار و خو و شکڵ و شێوەیەکەوە هەیە. بە کورتییەکەی، دەبێت، لە

منصور حکمت
حیزب‌و دەسەڵاتی سیاسی

هەمان شێوە و بە بڕوای من، هەمان کەمایەتی و هەمان حیزبە ناچارن کە، ڕۆڵی یەکلاکەرەوە لە ڕێکخستی دەسەڵاتدا ببین لە پاش بەدەستهێنانی بە بێ وەستان.

بەم پێیە، ئێمەش هەروەکوو پارتگەلی بۆرژوازی، بۆ دەسەڵات هەستین، واتە، ئێمەش دەمانەوێت دەسەڵات بگرین. ئەگەر حیزبێکی بۆرژوازی بڵێت کە، دەیەوێت دەسەڵات بەدەست بهێنێت، ئایا پێیان دەڵێین کە، مەگەر ئێوە حیزبێکی بۆرژوازی نین، ئایا تەواوی بۆرژوازی لەگەڵ ئێوەدان و لێیان دەخوازین کە، نفوزی خۆیانمان لە نێو تاک بە تاکی بۆرژواکاندا پێ نیشان بدەن؟ وەڵام دەدەنەوە و دەڵێن، هەڵبژاردن ئەکەین، تا ببینین کە، ئەو نفوزەمان هەیە، یان نا؟ هەڵبژاردن ئەو ڕێگایەیە کە ئەوان، پرۆسەی بەدەستهێنانی هێز و نفوز لە نێو چینەکەی خۆیان پێ نیشان ئەدەن.

ئەگەر هەڵبژاردن بەرنامە و ڕێگای ئێمە بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵات نییە، ئەوا ئێمەش دەڵێین، شۆڕش ئەکەین و پاشان ببینین کە، کرێکاران پشتیوانیمان لێ دەکەن، یان نا؟ ئێمەش ڕێک ئەم پرۆسە کۆمەڵایەتییە تەرح ئەکەین. بێگومان دەڵێن کە: ئێمە شۆڕشەکەتانمان قبوڵ نییە. ئێمەش دەڵێین: هەڵبژاردنەکانی ئێوەمان قبوڵ نییە. ئەمەوێ بڵێم کە، دووتای تەرازووەکە هاوسەنگن.

کاتێک لە کۆنگرە چووینە دەرەوە، بۆ نموونە، لە چاوپێکەوتنێکدا ئەڵێین، بەرەو بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی هەنگاو ئەنێین، یەکسەر چەپی دەرەوەی خۆمان هاواری لێ بەرز دەبێتەوە و دەڵێت، ببینن ئەوانە سیکت(سیکتاریست)ن، گەرەکیانە دەسەڵاتی سیاسی بۆ خۆیان پاوەن بکەن! وەڵامی من بۆ ئەوانە ئەمەیە کە، مەگەر ئێوە لە پێناوی چیدا هاتوون؟ ئایا ئێوە لەو ئۆتۆمۆبیلە کۆنە ئەڵمانییەن کە مۆتۆڕەکەی لە دواوەیە، تا چین بدەنە پێش خۆتان؟ ئەی فەلسەفەی بوونی خودی ئێوە چییە؟

بە بڕوای من، پەیوەندی نێوان حیزب و چین لە بازنەیەکدا دێت و دەچێت، لاواز دەبێت و بەهێز دەبێت. پلە پلە هەڵناکشێ و پاشەکەوت ناکرێ. ئێوە بە ناونیشانی حیزبێکی سیاسی، لە هەر دەورەیەکدا، هەلێکی دیاریکراوتان لەبەردەستدایە کە، چین، بۆ هەستانێک، بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی، ساز و ئامادە بکەن. ئەگەر لەمە کەڵک وەرنەگری، ئەبێ بڕۆیت لە سەرەتاوە تێ هەڵچیتەوە. دەسەڵات لە جێیەک بۆ ئێوە پاشەکەوت ناکرێت. ڕەنگە لە بیرەوەری مێژوویی کرێکاران، بیرەوەریی کۆمەڵگە، نفوزی نێو چەپ پاشەکەوت بکرێت، بەڵام نفوزی سیاسی ئێوە لە نێو کرێکاراندا

پاشەکەوت ناکرێت. کرێکار دێت و دەڕوات، دەورەیەک لەگەڵتاندایە و دەورەیەک لەگەڵتاندا نییە. ئەگەرشۆڕش بکەیت و شۆڕش شکست بخوات، کرێکاران ڕیزەکانت شەپۆل شەپۆل بەجێ دەهێڵن. منیش بم ئەڕۆم و بەجێت ئەهێڵم. هەر کەسێک ئەقڵی پێ بشکێ، پاش تێکشکانی شۆڕش، حیزبە کۆمۆنیستەکان بەجێدەهێڵێت. بەردەوامی ژیانی حیزبێکی کۆمۆنیستی لە بار و دۆخێکی وادا، بەرنامە و نەخشەیەکە کە، ئەو حیزبە کۆمۆنیستە ڕێنوێنی بکات و لەسەر پێ ڕای بگرێ، بەڵام ئەگەر کەسێک یەک هەنگاو ئەولاتری ئەو شوێنە ڕاوەستابێت، ئەوا دەڕوات، ئۆقرەی لێ دەبڕێت.
خەڵکی پێیان خۆشە، لە بری ئەوەی سیناریۆیەکی سەیر و سەمەرە بۆ زیندەگییان بکێشن، لە دنیادا بژین و باش بن، خۆشگوزەران بن، تێکەڵی و دۆستایەتییان هەبێت.
ئێمە کۆمەڵە کەسانێکین کە، جۆرە سیناریۆیەکی زیندەگی، بەپێی بنەمایەک، بۆ خۆمان هەڵدەبژێرین، بەڵام جەماوەری فراوانی خەڵک، ئەم کارە ناکەن. سەرئەنجام، دەورەیەک بۆ ئێمە هەیە کە، کار و چالاکی تێدا ئەنجام بدەین، یان ئەوەتا بە ئەنجامێکمان دەگەیەنێ، یان ئەبێ هەمدیسان لە سەرەتاوە دەست پێ بکەینەوە.
ئایا گرتنی دەسەڵات، پەیوەستە بە نفوزی ئێمە لە نێو چینی کرێکاردا، بە جۆرێک کە، هەر کاتێک بەو ئاستە گەییشتین و هەر کاتێک گەرەکمان بێت، بچین دەسەڵات بەدەستەوە بگرین؟ بە بڕوای من، نەخێر! حیزبێک دەتوانێت دەسەڵات لەدەست بگرێت کە، ئەو هەلومەرجەی کە ئەم دەسەڵاتە لە نێویدا ئاوێزان(هەڵواسراو، معلق/ و. ک.)ە، دەسنیشان بکات. ئەگەر ئەم ڕوانگەیەمان نەبێت، هیچ کاتێک ناتوانین دەسەڵات لەدەست بگرین، تەنانەت ئەگەر هێزێکی مەزنیش لە کرێکاران لەگەڵماندابن.
لە مێژووی پارتە چەپەکاندا نموونەگەلی زۆر هەیە، کە تەنانەت سیمپاتی تەواوی کرێکارانی بۆ خۆی بەدەستهێناوە، ئەگەر دەستیان بۆ ڕاپەڕین ببردبایە، کارەکە تەواو ببوو. ڕاپەڕینیان نەکرد، ئەو کرێکارانەش کە لەگەڵیاندابوون، ڕۆیشتن، ڕابەرانیشیان گیران و لە سێدارە دران. چەندین نموونە لە سەر حیزبە چەپەکان هەیە، کە دواتریش سەرکۆنە کراوون کە: ئێوە ئەم هەموو نفوزەتان هەبوو، هێز و تواناتان هەبوو و ... بۆچی لەو هەلومەرجە دیاریکراوەدا، کە مەسەلەی دەسەڵات کراوە بوو، نەچوون دەسەڵات بگرن؟
ڕەنگە بڵێن، کرێکاران لە هەلومەرجێکی وادا ڕیزەکانمان بەجێ ناهێڵن. بەڵام بۆرژوازی

قاڵبێکی پێ بدەین و یەکێک بڕوات و بڵێت، ئیسلام ئیتر هەر تەنها ئەفیونی گەلان نییە، بەڵکوو بزووتنەوەیەکی ئیسلامی لە سەدەی بیستەمدا هەیە کە، دەیەوێت ڕۆڵێکی دیاریکراو بگێڕێت.
_ سەبارەت بە باسی بوون بە ئۆپۆزیسیۆنی چالاک و بەرچاو. گەلێک فاکتۆرمان هەیە، شایانی ژماردنن: ئاکسیۆنەکان، ڕۆژنامەکان، کەسایەتییەکان، چالاکییەکان، گردبوونەوەکان، میتینگەکان، مانگرتنەکان، خۆپیشاندانەکان و ... ئەمانە کۆمەڵە کارێکن، دەبنە مایەی ئەوەی خەڵکی بڵێن، ئەمە حیزبێکی چالاکی ئۆپۆزیسیۆنە و یەکێکە لەو هێزانەی کە لە مەیدان دایە. واتە، فراوانبوونەوەی هەڵسوڕانی تەبلیغی، تەرویجی، سازماندەیی و ئاکسیۆنی. ئەمانە مەرجی ئاڵوگۆڕبوونی حیزبە بۆ ڕەوتێکی بنەڕەتی ئۆپۆزیسیۆن. ئێستا گشت کەسێک دەزانێت، کۆمەڵگای ئێران چەندین پارتی سیاسی جۆراوجۆری تێدایە، بەشێکی لە ناوخۆ و بەشێکی تری، بە هۆی جێگا و ڕێگای خۆیانەوە لە هەمبەر ڕژێم، مەسەلەی ئاسایش و سەرکوت، لە دەرەوە گرد بوونەتەوە. ماوەتەوە بڵێین کە، یەک مەرجی بنەڕەتی ئەوەیە: ئۆپۆزیسیۆن بە پلەی یەکەم لە ناوخۆ بخەملێ. ئێستا ئەوە خاڵێکی لاوازە، بەڵام نابێت زیادەڕۆیی لەمەدا بکرێت. ئەگەر ئێوە لە دەرەوە بۆ هێزی ئەسڵی ئۆپۆزیسیۆن بگۆڕێن، ئەگەر ڕێکخستنەکانمان 60 تا 70 کەسیان سەرقاڵی ئیش و کاری ناوخۆ بن و ئەوەی دەمێنێتەوە خەریکی کاری دەرەوە بێت، هەموو کەسێک دەنگی ئەم حیزبە ببیستێت، بە یەک وشە، ئێمە دەبینە بەشێکی چالاکی ئۆپۆزیسیۆن. چونکە سبەی، ڕۆژنامەیەکی ناوخۆ دەنووسێت: فڵان کەس لە حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری ئێران، بۆ کۆبوونەوەیەک چووە و وەڵامی "فەرخ نیگەهدار"ی داوەتەوە و ئابڕووی بردووە. یان فڵان کەس بۆ ئەوێ ڕۆییشت و ئەوان ئاکسیۆنیان بەرپاکرد، 3000 کەسیان لە مەیدانی فڵان کۆکردەوە و لە دژی چاوپێکەوتنی خاتەمی لەگەڵ فڵان پایەداری ئەوروپایی قسەیان کرد و خەڵکی بۆ ئەوێ چوون، دەستیان وەشاند و خواردنی پیسیان لە کاربەدەستانی ڕژێم گرت و ...
_ چۆن نیشانی بدەین کە، دەتوانین ڕابەرایەتی بکەین؟ پێش هەر چتێک، دەبێ نیشانی بدەین کە، ڕابەریمان هەیە. دەبێت ڕابەری تۆ بە ناونیشانی ڕابەر بناسن. حیزبێک کە لە پشتی بەردێکەوە یان لە پشتی دیوارەوە ڕاگەیاندنی نهێنی بڵاو دەکاتەوە، ناتوانێت ڕابەری کەسێک بێت. سەرئەنجام، مرۆڤ لە مرۆڤەوە بەر کاریگەری دەکەوێ، چ لەسەر

کە بێکار دانانیشێ، پروپاگەندە ئەکات، پێشنیاری ڕیفۆرم ئەکات و چاکسازی لە کۆمەڵدا ئەکات، ئەو مۆڵەتی چوون بۆ پیکت (picket، کۆڕوکۆمەلی ناڕەزایەتی/ و.ک.) نادات، تا بگات بەوەی ئێمە، بۆ بەدەستەوەگرتی دەسەلات، کار لە نێو کرێکاراندا بکەین، کارێک دەکەن کە دەسەڵات نەگریت.

بە لەبەرچاوگرتنی ئەم فاکتۆرانە، بە بڕوای من مەسەلەکە بەم شێوەیە فۆرمولە ئەکرێت:

حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری لە حالێکدا کە، خاوەنی بەشی کاریگەری کرێکاران بێت، بەشی کەمایەتی وەلی کەمایەتییەکی کاریگەر و یەکلاکەرەوەی کرێکاران، خاوەن کەمایەتییەکی خاوەن دەنگی کرێکاران لە کۆمەڵگادا و کەمایەتییەکی چالاکی کرێکاران بێت، ئەگەر حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری حیزبێک بێت بەم مانایە کە، پەیوەندی لەگەڵ چینی کرێکاردا پتەو بێت، بەرنامەی شۆڕشگێڕانەی هەبێت، نفوزی خۆی لە سەردەمانێکدا بە ڕادەیەک گەیاندبێت، کە لە ئاستی کۆمەڵایەتی و لە ناوجەرگەی دنیای سیاسەتدا، بە وێنەی یەکێک لە یاریکەرانی ئەسڵی گۆڕەپانی سیاسەت دەرکەوتبێت، ئەگەر ئەم حیزبە، هەستەوەری بۆنکردنی بە جۆرێک بێت کە بکارێت، ئەو هەلومەرجەی کە باسی دەسەڵاتی سیاسی لە کۆمەڵگادا کراوەیە و بووە بە بابەتی وتووێژی کۆمەڵایەتی، دەسنیشان بکات، دەتوانێت دەسەڵاتی سیاسی بەدەست بهێنێ. بێجگە لەمە، ناتوانێت دەسەڵات بەدەست بهێنێ.

چارەنووس شتێک نییە حەتمی بێت و نەتوانیت خۆتی لێ لادەیت. بەو کفرانەی کە گوتم، ئێمە دەسەڵات بەدەست ئەهێنین.

ئەوەی سەرنجراکێشە لە مەسەلەکەشدا، حەتمی نەبوونی چارەنووسی ئێمەیە. مەسەلەکە بە پراکتیکی خۆمانەوە، بە توانستی دەستنیشانکردنمانەوە، بە فاکتۆری بڕیار و ئیرادەی بە ئاگایانەی خۆمانەوە، لەو دەورانانەی کە هەلی بەدەستهێنانی دەسەڵات بە ڕووی ئێمەدا کراوەیە، پەیوەستە. من پێشتریش گوتم، سۆسیالیزمیش شتێک نییە حەتمی و نەتوانیت خۆتی لێ لادەیت ...

بەداخەوە، لە ژیانی ئێمەدا جارێک یان دووجار بار و دۆخی وا دێتەکایەوە. ئێوە پێویستە بەرنامە و نەخشەی خۆتان بۆ ئەو بار و دۆخە بنووسنەوە. ئەوەی کە پرۆسەی پەرەسەندنی کۆمەڵگا حەتمی نییە و لە پاش من، کرێکاران و خەڵکانێک بە

"وەلی فەقیە" لەسەر بنەمای یاسایە، یان نا؟ یان، وەلی فەقیە یاساییە، یان نا؟ تۆ ئەگەر وتت، نا،.. دەی چاکە، کەواتە تۆ، وەلی فەقیهی یاساییت دەوێ. ئەگەریش بڵێی، بەڵێ، دەی چاکە، کەواتە، تۆ هەر لە بنەڕەتەوە لایەنگری ویلایەتی فەقیهیت! لە دوا وەڵامم بۆ پرسیارەکانی ڕاهی کارگەر، ئەمەم نووسی: پەیوەندی لەگەڵ ئەمریکا، لەگەڵ ناکۆکییەکانی ئێمەدا ڕووبەڕوو نابێتەوە. هەڵوێستی دژایەتی ئێمە بە ناونیشانی ڕەوتێکی کۆمۆنیستی و سۆسیالیستی دژی ئیسلام، لەگەڵ ئەوەی کە، ڕەوتە ئیسلامییەکان لەگەڵ ئەمریکا پەیوەندییان هەیە، یان نا، لە گیروگرفتەکانی ئێمە نییە.

من لە شوێنی خۆمەوە بە ناونیشانی کەسێکی دژەئیسلام، ئاماژەم بە ڕەوتە ئیسلامییەکان کرد. ڕەنگە ئەمە لە بەرنامەی ئێمەدا باس نەکرابێ، بەڵام من خۆم بە هەڵسوڕاوی بزاوتی دژی ئیسلام دەزانم و دەمەوێ گسکی لێ بدرێ. ئیسلامی سیاسی لە سەدەی بیستەمدا، یەک ڕەوتی واقیعییە و دەزانم، کە دەیەوێت، چی بەسەر هاوبابەتی مندا بهێنێ. من ڕەوتێکی دژەئیسلامیم و ئەمە باسێکی تیۆرییە، نەک هەستێکی شەخسی بێت و لەوەوە سەرچاوەی گرتبێت، کە من لە خێزانێکی نوێژکەر نیم. دژی ئیسلامم و دەتوانم لە ڕووی تیۆرییەوە شی بکەمەوە کە ئیدی، ئەمە ئەفیونی گەلان نییە. کۆرشی مودەڕیسی بابەتێکی لە ئەنتەرناسیۆنالدا نووسیوە دەڵێت، ئەمە ئیدی ئەفیونی گەلان نییە. کاشکێ وابوایە. ئەگەر ئەفیون بوایە، ئەوا کارمان پێی نەبوو، ئێمە لە بەرنامەدا، پێدانی برێک مەوادی بێهۆشکەرمان بۆ خوگرتوو(مدمن)انی واقیعی، ئازاد کردووە، دەی چاکە، ئەمەش_ئایین _مان دیسان ئازاد ئەکرد! ئەمە بزووتنەوەیەکی بۆگەنی دژی مرۆڤایەتییە کە مرۆ دەکوژێت و هەڕەشەی لێ دەکات. هەڕەشە لە ئازادی و مەدەنییەتی مرۆ دەکات، کە بە بڕوای من ئەمرۆ، ڕۆژئاوا ناوەندی مەدەنییەتە. ڕەوتە ئیسلامییەکان ئەگەر بیانەوێت، لە ڕۆژئاوا بۆمب بنێنەوە و ماڵی خەڵکی وێران بکەن، زەرەرمەندی یەکەم کرێکاران دەبن کە، بەو ڕادەیە پێشکەوتوون. بۆرژواکان کە خودی خۆیان حکومەتی فاشیستییان هەیە، گرفتێکیان لەگەڵ ئەمەشدا نییە. ئەگەر دەوڵەتی جەزائیر بانگەشەی ئەوە دەکات کە، ئەو تاوانانەی کە بەردەوام ڕوو ئەدەن، لە ژێر سەری ئیسلامییەکاندایە، خەڵکی باوەڕ دەکەن، چونکە ئەزانن چ ئاستێک لە تاوان، لە ئیسلامی سیاسیدا هەیە.

دەمەوێ بڵێم، کە ئەمانە دیسانەوە باس و بابەتی تیۆریشن، بە مەرجێک کە، دیسانەوە

ناوی من و ئێوەوە دێن و سەرئەنجام دەسەڵات دەگرن، هیچ ئارامییەک بە من و بەم حیزبە تایبەتە نابەخشێت. بەڵکوو پێویستە، ئەم حیزبە تایبەتە بێت و بڵێت: بۆ بەدەستەوەگرتنی دەسەڵاتی سیاسی، بۆ ئێمە و لە زەمانی ئێمە و کرێکاراندا، هەوڵ ئەدەم. نەک ئەوەی بێت، سیناریۆیەک، کە بڕیارە جیهان بە جووتهاتنەوە لەگەڵ یاساگەلێکدا تەی بکات، شرۆڤە و شی بکاتەوە.

سەرئەنجام، بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی کارێکی عەمەلییە. بە یەک مانا، پێویستە بڵێم کە، دەسەڵاتی سیاسی ئەمانە دەگرێتەوە:

1. بە یەک نەریت(سوننەت)ی سیاسی و خەباتکاری زیندوو، لە هەناوی کۆمەڵگا و چینی کرێکاردا بگۆڕێیت. ئەم نەریتەیە کە لەگەڵ هەر هەڵکشان و داکشانێکدا لەبەین ناچێت. ئەگەر ئێوە توانیتان ببنە نەریتێکی سیاسی، ئەوا کۆمۆنیزمی کرێکاری بووە بە یەکێک لە هێزە دەخاڵەتگەرە کۆمەڵایەتییەکان، یەکێک لەو هێزە کۆمەڵایەتیانەی کە هەیە، ئەگەر گریمان، هەڵبژاردن ئەنجام درا، 10 یان 30ی لە سەدی دەنگی کرێکارانی بەدەستهێنا، هێزێکە لە مەیداندا، بەشێکە لە ژیانی خەڵک، بەشێکە لە پێکهاتەی سیاسی کۆمەڵ. ئەمە کارێکە، بەدەر لە هەڵکشان و داکشانەکان، بەدەر لە بار و دۆخی شۆڕشگێڕانە و ناشۆڕشگێڕانە، ئێوە دەتوانن پێوەی سەرقاڵ بن و ئەوە مسۆگەر بکەن، کە ئەم نەریتە بمێنێتەوە و ڕێگای خۆی بکاتەوە.

بە ناونیشانی یەک حیزب، پێویستە هەلومەرج و بار و دۆخێک کە بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی ئامادەیە، بناسیت و دەستبکەیت بە دەستەبەرکردنی پێویستییەکانی.

ئەو دەمە شانسی ئەوەت ئەبێت کە، دەسەڵاتی سیاسی بەدەستبهێنیت و بە حیزبی زۆرایەتی بگۆڕێیت، یانی، حیزبی زۆرینەی کۆمەڵ. ئەمە میکانیزمی بە "زۆرایەتیبوون"ە،

نەک بە پێچەوانەوە یانی، "زۆرایەتیبوون" میکانیزمی بەدەستهێنانی دەسەڵاتە.

ڕاپەڕاندنی چینی شۆڕشگێڕ بۆ بەدەستهێنانی دەسەڵات، مەرجی زۆرایەتیبوونە لە کۆمەڵدا، نەک بە پێچەوانەوە. زۆرایەتیبوون لە کۆمەڵگای دەرەوە و لە نێو جلبەندی (مشجب) مێژوو، مەرجی مانەوە لە قولایی ئەسڵی مێژوو نییە. ئەمە ئەستەمە. ئەمە ئەو چوارچێوەیەیە کە لە هەر گۆشەیەکەوە تێی بڕوانیت، تایبەتمەندییەکانی ئێمە و پرۆسەی زۆرایەتیبوونی ئێمە نیشان ئەدات. نەک پرۆسەی وردە وردەی پەرەسەندنی

مارکسییەکان ئەمە بە فەرمی دەناسن و هەندێک جار پێ لەسەر ئەوە دادەگرن، کە مارکسیستەکان ئەوانن. هەندێک جار نوکتە ئەگێڕنەوە و دەڵێن: بڕوانە مارکسیزمی ئەوانە چۆنە! دەڵێن: ئەمە مارکسیزم نییە ...

گۆواری تیۆری و سیاسی کە توانایی ئەو ڕەوتە لە بواری تیۆری مارکسیستی و سۆسیالیستی دەرئەخات، ئەبێ هەبێت. بەرنامەی حیزب، یەکێکە لە خاڵە بەهێزەکانمان کە، کەسانی تر دەبێت بێن دەربارەی ئەوە لێکۆڵینەوە ئەنجام بدەن، پێی بگەن و بە بەڵگەهێنانەوە مارکسیستییەکانی تر و ڕەخنەی مارکسیستی ئێمە لە مەڕ پرسە جۆراوجۆرەکان بگەن. هەنووکە ئێمە ئەوەندەی وەک ڕەوتێکی دژەئایینی دەناسرێین، ئەوەندە وەک ڕەوتێکی ئەهریمەن(طاغوت)ی ناناسرێین. دەڵێن ئەوانە، هەمان ئەو کەسانەن کە، بچوکترین بایەخێک بە ئایین نادەن. هەمووو دەڵێن، ڕەخنەی ئەوانە ڕیشەییە. دەڵێن کە، ئایین هەر لە بناغەوە نابێت هەبێت، بۆ ئەم قسەیەشیان بەڵگەیان هەیە. ئەوانە مارکسیستن، ئەوانە چەپن. ئێمە وامان کرد کە، یەکجار و بۆ یەکەمین جار لە کۆمەڵگادا، کۆمۆنیستێک لە ئارادابێت کە، قەرزارباری سازش لەگەڵ سۆزی خەڵک و مەیلی کۆمەڵ و خورافاتی نێو کۆمەڵدا نەبێت و بڵێن: ئەوانە دەبینی؟ ئەوانە دژی دینن. زۆر کەس بەو هۆیەوە، بەرەو لای ئێمە دێن و بەو بۆنەیە و بە هۆی ئەم هەڵوێستەی ئێمەوە بۆ نموونە، سەبارەت بە ئایین، ئەچن بڕوانن، تا بزانن مارکسیزم چی دەڵێت، یان مارکس لەم بارەیەوە چی دەڵێت؟ یان باسەکانی ئێمە سەبارەت بە چارشێو، ناسیۆنالیزم و دژایەتیکردنی سەرسەختانەی ئەم حیزبە لەگەڵ ناسیۆنالیزم، کە کەسانی دیکە وەکوو لایەنی نێگەتیڤی ئێمە لێی دەڕوانن، لە کاتێکدا خاڵی بەهێزی لایەنی تیۆری ئەم حیزبەیە.

سەبارەت بە ئایین، با خاڵێکی دیکە بڵێم: ڕاهی کارگەر پێنج پرسیاریان بۆم ناردبوو، پرسیبوویان: ئایا وەڵامیان ئەدەمەوە، منیش نووسیم: بەڵێ وەڵام ئەدەمەوە. یەکێک لە پرسیارەکان ئەوە بوو: پەیوەندی لەگەڵ ئەمریکا، بەڵێ، یان نەء؟ من بۆیانم نووسی: ئەم پرسیارە زۆر سەیرە. چونکە ئەم پرسیارە پێشفەرزێکی بۆ خۆی داناوە کە، یەک وەڵامی ئا، یان نا، هەڵناگرێ. چونکە وەڵامی ئا، یان نا، پێشفەرزێک لەگەڵ خۆیدا ئەهێنێ وەک ئەوەی کە تۆ، لە پەیوەندی لەگەڵ دەوڵەتێکدا، تێڕوانینی خۆت دەرئەبڕی و پەیوەندی دیپلۆماسی هەیە و شتی دیکە. ئەمە لە چەشنی ئەوەیە کە پرسیار کرا، ئایا

تۆ (حیزب) دەچێت. بەم پێیە، بەشێک لە مەسەلەی، پەیوەندی نێوان حیزب و چین، پەیوەستە بەوەی کە، حیزب لە سەر ئاستی سیاسی، چ کارێک دەکات؟ بەشێکی ئەوە، لێکەوتن(تماس) لەگەڵ کۆڕ و کۆمەڵی کرێکاری و بوونت لە نێویاندایە. بەشێکی ئەوە، بە فەرمی ناسین، بە ناونیشانی یەک ڕەوتی واقیعی لە نێو چینی کرێکارە، کە بیر لەم مەسەلانە دەکاتەوە. هەموو ئەمانە، پلەیەک لە ئاکتیڤیزم(activism/ و. ک.)ی سیاسی ئەخاتە دەستوری کارمانەوە. ئاکتیڤیزمێک کە، ئەمڕۆ حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری لە دەرەوەی وڵات لە خۆی نیشانی ئەدات، تەنها زەینی ڕای گشتی بۆ خۆی ڕاناکێشێ، بەڵکە سەرنجی کرێکاریش ڕادەکێشێ. سەرنجی کرێکار بۆ بەڵگەنامەکانت، بۆ کەسەکانت، بۆ باسەکانت، بەڵگەهێنانەوەکان(استدلال)ت، بۆ ڕێکخراوەکانت، ڕادەکێشی. سەرئەنجام، لە قسەکانی ڕۆژی یەکەمیشدا گوتم کە، ئەم شانانەی ناوە و دەرەوەی وڵات بەیەکەوە گرێ دراوون و کار لە یەکدی دەکەن. سەرئەنجام دەتوانین لە باسەکانماندا بیر لەوە بکەینەوە کە، بۆچی دەڕۆین و ئەم ئاکسیۆنە ڕێک ئەخەین؟ ڕەنگە فاکتۆرە ناوخۆییەکان بە ناچاری(الزامی)، پێویستبوونی ئەو ئاکسیۆنە ڕۆشن نەکاتەوە، یان هۆکارەکانی شی نەکاتەوە. بەڵام من بە ئاکسیۆنێک هەڵئەستم، تا بە کەسێک_ بۆ نموونە، لە تاران یان ئەسفەهانە، دەیەوێت پەیوەندی بە ئێمەوە بکات_ بڵێم، ئەگەر چوویتە دەرەوە و ویستت بزانێت کە ئەوانە کێن، بچۆ بۆ فڵانە شوێن، تاوەکوو بزانێت لەگەڵ بیرۆی کامە ڕێکخراو پەیوەندی ببەستێت، یان تەلەفۆن بۆ چ ژمارەیەک بکات.

_ تا ئەو جێگایەی بە خاوەندارێتی ئاڵای چەپ و کۆمۆنیزمەوە پەیوەستە، بە بڕوای من ئەمە قەڵەمڕەوێک نییە کە، تەنها بە ئێران و زمانی فارسی، کوردی، یان عەرببییەوە سنوورداربێت.

حیزبێک کە ئاڵاداری(پرچمدار) مارکسیزمە، ناتوانێت ئاڵاداری مارکسیزم لە ئاستێکی جیهانیتردا نەبێت، یان لانیکەم، یەکێک لە بانگەشەکەران و لایەنە ئەسڵییەکانی باس و توێژینەوەکانی مارکسیستی لەسەر ئاستی جیهاندا نەبێت. یەکێک لە گرفتەکانی ئێمە ئەوەیە کە، بەدەر لەوەی کە باسە مارکسیستییەکان لە ئاستی جیهانیدا داکشاوە، یان باو نییە، لەو ئاستەدا دەرنەکەوتووین. بە بڕوای من، ئەمە یەکێکە لە باسە بنەڕەتییەکانمان، ئیتر با دەست بەم کارە بکەین و بەو ئاراستەیەدا بڕۆین و جارێکی تر لە لای کرێکار ئەوە تۆمار بکرێتەوە کە، ئێمە ئاڵاداری مارکسیزمین. ئێستا ئیتر، گرووپە

منصور حکمت
حیزب‌و دەسەلاتی سیاسی

مێژوویی و بەرئەنجامی پرۆسەی تەبلیغ و تەرویج و پێشینەی زۆرایەتی چین کە، هەڵوێستی هەمیشەیی چەپی هەتا ئێستا بووە.

من هەوڵم دا، سەبارەت بەو پێویستییانەی کە، چۆن دەتوانیت بۆ نەریتێکی سیاسی زیندوو لە هەناوی کۆمەڵدا بگۆڕێیت، بدوێم. من کۆمەڵە تێزێکی دیاریکراووم لە پەیوەست بە حیزبێکی تایبەت و گرایشێکی تایبەت لە کۆمۆنیزم، خستە ڕوو. لە پەیوەست بە حیزبە کۆمۆنیستەکانەوە بە شێوەیەکی گشتی، قسە و باسم نەکردووە. ئەو پێویستییانە دەژمێرم:

_ یەکەمین مەرجی ئامادەبوونی ئێمە لەو جەنگەی کە بۆ دەسەڵات دەکرێت، ئەوەیە کە، ئاڵاهەڵگری چەپی زێدەڕەوی(افراطی) نێو هەناوی کۆمەڵگا بین، نەک کەسی دووەم و سێیەم. دەبێت ئاڵای چەپی زێدەڕەو لە کۆمەڵگادا، چەپی کرێکاری لە کۆمەڵگادا، بە بێ دژکار(منافس) لە دەستی ئێمەدا بێت. ئێمە بە ناونیشانی نوێنەری ڕاپەڕینی داهاتوو، بە ناونیشانی ئەو تارماییەی کە لە بان سەری کۆمەڵگاوە دێت و دەچێت، بناسرێین. ببینە ئەو لایەنەی کە، گشت ئەو هێزانە_ کە داکۆکی لەو هەلومەرجەی کە هەنووکە لە ئارادایە ئەکەن_ گەرەکیانە تاوانباری بکەن. ئەم حیزبە، ئەو حیزبە بێت کە، ئاڵای نارەزایەتی ڕادیکاڵی کرێکاری، ئاڵای مارکسیزم، ئاڵای ڕەخنەی سۆسیالیستی لەو کۆمەڵگایەی لە ئارادایە، لە دەستدابێت. نەک یەکێک لە بەشداریکەرانی چەپ، بەڵکە نوێنەری کۆمۆنیزمی کرێکاری بێت. دوای ئەوە دەتوانین دەربارەی ئەوەی کە، تا چ ئەندازەیەک بەو ئاقارەدا چووینەتە پێش، یان ئێستا مەودای نێوانمان چەندە، یان بە کوێ گەییشتووین، بکۆڵینەوە.

ئەمە یەکێکە لەو قەڵەمڕەوانەی کە پێویستە بچینە سەری. لەبەر ئەوەیە کە کۆمەڵگا، کاتێک ئێمە بە ناونیشانی چەپ بناسێت و کاتێک کە بیری کردەوە کە، ئەبێ دەسەڵات بداتە دەستی چەپی زێدەڕەو، بوار ئەکاتەوە کە ئێمە دەسەڵات بگرین. بەڵام ئەگەر کۆمەڵگا بۆ نموونە، حیزبی تودە بە ناونیشانی نوێنەری چەپی زێدەڕەو بناسێت و ئارەزووی ئەوە بکات، کە دەسەڵات بە چەپ بدات، ئەوە بە حیزبی تودەی دەسپێرێت. ئەگەر کۆمەڵگا پێی وابێت کە مارکسیستەکان لە فیدائی و نەریتی فیدائیدا بەرجەستە بوونە و کاتێک کە پێی خۆشە و شەیدای ئەوەیە کە، دەسەڵاتی سیاسی بداتە دەستی سۆسیالیستەکان، ئەوە بە چریکە فیدائییەکانی ئەدات.

پێویستە ئاڵاهەڵگری ئەو خواستانە، ئەو بەرنامە و ئامانجە کۆمەڵایەتییانە، ئەو ڕەخنە سیاسییە لە هەناوی کۆمەڵدا بێت، تا خەڵکی بڵێن، با ئەمانە تاقی بکەینەوە، با لە پشت ئەمانەوە خۆمان تەیار بکەین. پێویستە لەسەر تۆ ئەوە فەراهەم کەیت کە، تۆ ئەو بزووتنەوەیەیت. ئەگەرنا، کەسانێکی زۆر، وێنەی مارکسیان بەرز کردەوە و بە سەرئەنجامێکی دیکە گەیشتن.

_ دووەم، ئەوەی کە، ئەبێ بەشی چالاک، قابیلی ڕوانین و مەلموسی ئۆپۆزیسیۆنی کۆمەڵگا بین. ئەوەم لەسەرەتای قسە و باسەکانمدا گوت کە، دەبێت لە پەراوێزی سیاسەتەوە بەرەو دڵی کۆمەڵگا بڕۆین. دەبێت یەکێک لە چەند یاریکەری ئەسڵی دابەشکردنی دەسەڵات و یەکێک لە چەند یاریکەری ئەسڵی هەلومەرجی سیاسی کۆمەڵگا بین. باسی حیزب و دەسەڵاتی سیاسی تەنها ئەوە نییە کە، ئایا ئێمە دەتوانین دەوڵەت بەدەست بهێنین، یان نا؟ بەڵکە ئەوەیە، ئایا دەتوانین هێزێک لە دەروونی کۆمەڵگادا بەدەست بهێنین کە، جێگای سەرنج بێت و بتوانین دواتر لە ململانێی نێوان هێزەکان لەسەر دەسەڵات بە کاری بەرین و فکرێکی لێ بکەینەوە؟ ئەگەر لایەنێک سوپای هەیە، تاوەکوو کەسێک سەرکێشی نەکات، ئێمەش بە هەمان شێوە، دەبێ نوێنەری ئەو هێزە بین لە کۆمەڵگادا. تەنانەت ئەگەر نەمانتوانی گشت دەسەڵاتیش گیربخەین، پێویستە لە هەناوی کۆمەڵگای بۆرژوازیدا، هێزێک بین، حیسابمان بۆ بکرێ و بڵێن، "ئەوانە جێگای مەترسین". دەبێت هێز بین، دەبێت قسەی خۆمان بکەین، بڵندگۆ بە دەستمانەوەبێت و دەبێت بەشی واقیعی ئۆپۆزیسیۆن بین. دوایی ئەچینە سەر ئەوەی کە، حیزبی کۆمۆنیستی کرێکاری تا چ ڕادەیەک لەم تێڕوانینە نزیک بووەتەوە. من خۆشحاڵم کە گەرەکمانە لەمە نزیک بینەوە، چ لەیەکەم و چ لە دووەم نزیک بووینەتەوە.

_ سێیەم، دەبێت حیزبی ئەو چینە بین. من ئەزانم کە، ڕەوتگەلێکی بە تەواوی بێ ڕیشە هەن، دەتوانن لە هەلومەرجێکی تایبەتیدا ڕیشە دابنێن و بێن و بە ناونیشانی یەک دارودەستەی بێ نەریت دەسەڵات بەگیرخەن، لێ ناچارن لە میانەی پرۆسەیەکەوە، پایەکانی خۆیان لەسەر یەکێک لە چینە کۆمەڵایەتی و نەریتە کۆمەڵایەتییەکان کە، لە نێو ئەو کۆمەڵگایەدا هەن گیر بکەن، چونکە، چینگەلی کۆمەڵایەتی نێو ئەو کۆمەڵگایەن. ناکرێت تەنها بە ناونیشانی دوازدە کەسی نەگریس و گروهێکی دڕ، بڕۆن چنگ لە دەسەڵات گیر بکەن. ئەبێ تەقەلای ئەوە بکەیت، لە لایەن توێژێکی کۆمەڵایەتی و بە

کۆمەکی ئەو، دەسەڵات بەدەست بهێنی. ئەو چینە بۆ ئێمە، چینی کرێکارە و ئەو توێژە بۆ ئێمە، توێژی سۆسیالیست و ڕادیکاڵی چینی کرێکارە، کە لە مێژەوە سەبارەت بە وان قسە دەکەین. ئێمە ئەبێ بەشێک بین لەم توێژە و بە کردەوە پێوەی پەیوەست بین. ئەمە گۆشەیەک لە پەیوەندی نێوان ئێمە و دەسەڵاتی سیاسییە کە، هێشتا بە عەمەلی فەراهەم نەبووە. ئێمە لە پەیوەندییەکی زیندوو، خوڵقێنەر و بەیەکترئاوێزان، لەگەڵ بەشی ڕادیکاڵ و سۆسیالیست و ناڕازی چینی کرێکاری ئێراندا نیین. خودی ئەم بەشەی چین، زۆر دەستئاوەڵە نییە، تاوەکوو خۆی نیشان بدات و تێبگەین کە، چۆن بیر دەکاتەوە و چ ئاراستەیەکی هەیە. بار و دۆخی سەرکوت، نەیهێشتووە ئەو بەشە، ئەم هەلەی بۆ برەخسێ، بەڵان بە هەر حاڵ دەتوانین، بە شێوەیەکی ئۆبژەکتیف ئەوە ببینین کە، ئەمە یەکێکە لە کەموکەرتییەکانمان.

_ چوارەم، دەبێت خودی دەسەڵات لە ڕابەریدا بەرجەستە بێتەوە. ئەمەش بەو مانایەیە کە، ئەو حیزبانەی کە دەیانەوێت ڕەدووی جەماوەر بکەوون، ئەو حیزبانەی هەروەکوو باوە، بڕیارە لە جەماوەرەوە فێربن، ئەو حیزبانەی کە دەیانەوێت بڕواننە ئاراستەگەلی خودی چین و ئەو ئاراستانە بدەنەوە (دانەوە: انعکاس)، بە بڕوای من، شانسیان زۆر نییە کە، بە جێیەک بگەن. چونکە لە بار و دۆخی سەختدا، ئاراستە گشتییەکانی چین ڕوو لە پاشەکشەیە و لە بار و دۆخی خۆشیدا، ئەشێت بە جۆرێکی دیکە بێت. لە بار و دۆخێکدا کە، حیزبێکی گەورەی ڕیفۆرمیست لە ئارادا بێت، دەشێت ئاراستەی چین بەو جۆرە بێت کە، پشتیوانی لەو حیزبە بکات.

پێویستە قسەیەک بکەین کە، بتوانێت چین لەو شوێنەی ئێستایەوە بۆ شوێنێکی دیکە ببات و توانایی ئەوەت هەبێ کە، بڕۆیت بیهێنی و لە پێشەوە تۆ ببینن و درک بەوە بکەن کە، قسەکانت ماقوڵ و مەنتیقین. ئەمە یانی، توانایی گواستنەوەی باسی خۆتان بۆ چین. یانی، توانایی ڕابەریکردنی دەوێ. ئەمە باسێک نییە، تەنها لە چوارچێوەی قابیلپێکردندا بێت، بەڵکە یەک پەیوەندی کۆمەڵایەتییە.

ڕێگە بدەن با برێک زۆرتر، هەر یەکێک لەو چوار خاڵەی کە لێی دوام، شی بکەمەوە:

_ دەربارەی پەیوەندی لەگەڵ چین. مەسەلەی بوون بە بەشێک لە چین، تەنها پەیوەندییەکی حزوری، تاک بە تاک و پەیوەندییەکی سوزنی و تاقیگایی نییە. ئەگەر چین تۆ (حیزب)، بە ناونیشانی بزووتنەوەیەک کە لە مەیداندایە، ببینێ، سەرنجی بۆلای